

”Vid rätta förutsättningar kommunicerar barnen sin utsatthet ”

Olika uppfattningar om hur barn kommunicerar verbalt
och kroppsligt när de har varit utsatta för ett brott

Namn: Freja Ståhl, Marie Johansson
&
Isabelle Olsson
Program: Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT/2022
Handledare: Anette Hellman
Examinator: Agneta Simeonsdotter

Nyckelord: Barns kommunikation, orosanmälan, trygghet, objektivitetsprincipen, brott.

Abstract

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka hur förskollärare och övrig personal kan få en bredare kunskap om hur barn kommunicerar verbalt och kroppsligt när de varit utsatta för ett brott. Frågeställningar som ligger till grund för detta examensarbete är följande: 1. Hur kommunicerar barn, verbalt och kroppsligt som varit utsatta för ett brott? 2. När uppfattar de olika yrkesprofessionerna att en orosanmälan bör göras? samt 3. Vilken betydelse har förskoleverksamhetens personal för att skapa en trygg miljö? Detta examensarbete baseras på en kvalitativ metod där fenomenografiska intervjuer blev vår intervjumetod, där öppna intervjufrågor ställdes till sex vuxna som blivit utsatta för brott som barn och åtta olika yrkesprofessioner. De yrkesprofessioner som deltar i vårt examensarbete är polis, socionom, barnpsykolog, advokat, barnskötare, förskollärare, åklagare och jurist. Intervjuerna har spelats in på dator/mobil och inspelningarna med de intervjuade har sedan transkriberats noga. Resultatet har visat att det enbart inte är ett tecken som visar om barn varit utsatta för brott, i det fall där barnet inte själv har berättat om det. Barns förändrade beteende behöver inte innebära, att de utsatts för brott utan kan bero på andra faktorer. I resultat framgår det vidare att oavsett förändrat beteendemönster hos barn är det viktigt att förskolläraren är lyhörd, uppmärksam och gör en orosanmälan vid minsta oro. Avslutningsvis så framgår det att det även är viktigt med personal på förskolan som kan skapa en trygg miljö.

Förord

Ett stort tack till alla informanter som har tagit sig tiden att delta i vårt examensarbete. Ett extra stort tack till personalen på Pedagogens Universitetsbibliotek och till vår handledare Anette Hellman, ni har varit fantastiska i er stöttning till oss i vårt arbete. Vi vill även tacka vår examinator Agneta Simeonsdotter för det fina omdömet!

Innehållsförteckning

Förord	1
Innehållsförteckning	1
1 Inledning	1
2 Syfte och frågeställningar	1
3 Bakgrund	1
3.1 Orosanmälan: ”Minsta oro”	1
3.2 Objektivitetsprincipen och barnförhör	2
4 Tidigare forskning	3
4.1 Trygghetsskapande i förskolan	3
4.2 Konsekvenser av barndomstrauman	4
5 Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp	4
5.1 Fenomenografi	4
6 Barns minne och kommunikation om våld	5
6.1.1 Barns minnesskapande	5
6.1.2 Mentalisering (ToM).....	6
6.1.3 Funktionshindrades barns kommunikation	6
7 Metod och genomförande	7
7.1 Metodologiska överväganden	7
7.2 Avgränsning och urval.....	7
7.3 Datainsamling och genomförande	8
7.4 Analysmetod	8
7.5 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet.....	9
7.6 Etiska överväganden	9
8 Analysmodell	10
9 Resultatredovisning	11
9.1 Informanternas uppfattning om barns beteende när de varit utsatta för ett brott.....	11
9.2 Informanternas uppfattning om hur barn verbalt berättar om hen varit utsatt för ett brott.....	12
9.3 Informanternas uppfattning om när en orosanmälan bör göras	14

9.4	Informanternas uppfattning om trygghet och tillitens betydelse för barn som utsatts för ett brott	16
9.5	Informanternas uppfattningar om att förhålla sig objektivt	16
10	Resultatdiskussion	17
10.1	Barns kommunikation utifrån informanternas uppfattningar	17
10.2	Objektivitetsprincipen: Polisen, barnförhållare och åklagare	18
10.3	Informanternas uppfattningar kring orosanmälan	19
10.4	Trygghetsbegreppets betydelse utifrån de utsattas berättelser	20
11	Slutdiskussion	20
12	Referenslista	23
13	Bilagor	26

1 Inledning

Detta examensarbete handlar om hur förskollärare och övrig personal i förskolan kan få en bredare kunskap om hur barn kommunicerar när de varit utsatta för ett brott. Denna kunskap menar vi behöver förskolans personal få även ifrån andra yrkesgrupper, som möter barn vilka varit utsatta för våld eftersom det inte tas upp tillräckligt på förskolläraryrket.

Samtidigt som "Läroplanen för förskolan" (Lpfö18, 2018) förordar vikten av att akta människovärdet genom skrivningar såsom: "Var och en som verkar inom förskolan ska främja aktning för människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde" (Lpfö18, 2018), anmäldes 2021 4291 misshandelsbrott mot barn i åldern 0–6 år, enligt Brottsförebyggande rådet (2022) är detta en ökning med 33% från 2020.

I vår studie genomförs flertalet intervjuer med olika professioner som i sitt dagliga arbete möter barn, som varit utsatta för fysiskt eller psykiskt våld och deras erfarenheter om hur barn kommunicerar när de varit utsatta för ett brott. Några exempel på professioner som deltar i studien är polis, socionom och barnpsykolog.

Frågor som växt fram under arbetsprocessen är hur Sveriges handlingsplan kring vägen till orosanmälan ser ut idag i förhållande till Norges handlingsplan, vilken är väldigt utförlig för de som arbetar inom förskola/skola. Mot bakgrund av studien argumenterar vi för att även Sverige borde utforma ett informationsblad för föräldrar på olika språk, som tar upp vilka lagar som gäller kring barns rättigheter och lagen mot barnaga i Sverige (UNICEF, 2022).

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med examensarbete är att undersöka hur förskollärare och övrig personal kan få en bredare kunskap om hur barn kommunicerar verbalt och kroppsligt när de varit utsatta för ett brott.

1. Hur kommunicerar barn, verbalt och kroppsligt som varit utsatta för ett brott?
2. När uppfattar de olika yrkesprofessionerna att en orosanmälan bör göras?
3. Vilken betydelse har förskoleverksamhetens personal för att skapa en trygg miljö?

3 Bakgrund

I denna bakgrund kommer vi först att ta upp lagar och förordningar kring orosanmälan och sedan kommer vi kort att beskriva 'objektivitetsprincipen'.

3.1 Orosanmälan: "Minsta oro"

I detta avsnitt kommer det att tas upp vad för lagar och förordningar som förskollärare och lärare måste följa. Vad har dessa professioner för skyldigheter att följa i sitt arbete, när det väcks misstankar om att ett barn far illa?

Barnkonventionen trädde i kraft 1990 vilket var elva år efter att det blev förbjudet med barnaga i Sverige – 1979, därefter har mycket hänt lagmässigt för att kunna skydda barnen mot fysisk

och psykisk skada. 1 januari 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige (UNICEF, 2018). 2021 trädde ytterligare en lag i kraft i Brottsbalk (1962:700) 4 kap 3 §, som kallas för barnfridsbrott. Om barn har bevittnat en närstående utföra en brottslighandling som våld, hot eller sexuella övergrepp mot en annan som är eller har varit närstående till barnet, blir barnet även målsägande i ett sådant ärende. I dagsläget finns det olika lagar som förespråkar för barns rättigheter där det blir tydligt vad som är viktigt hur barnen ska skyddas och vilka åtgärder, som lärare kan använda när de har misstanke om att barn är utsatta för våld. Detta framkommer i skollag (SFS 2010:800) 29 kap om övriga bestämmelser 13 §, där det beskrivs skyldigheten att anmäla till socialnämnden med hänvisning till socialtjänstlagen (SFS 2001:453) 14 kap 1 §. I denna paragraf framgår det att myndigheter vars verksamhet berör barn och unga och där misstanke finns om att ett barn far illa ska anmäla detta till socialnämnden. Enligt polismyndigheten (2022) bör misstanke eller oro även anmälas till polisen, detta är inte en skyldighet då det inte är inskrivet i lagen. Anmälningsskyldighet har förskollärare och lärare enbart till socialnämnden, när misstanke eller oro kring att ett barn kan vara utsatt för våld finns. Om misstanke för brott finns är de inget krav på att en lärare eller förskollärare ska anmäla detta till polisen. Det står bör men det är inget krav (Polismyndigheten, 2022).

De lagar och förordningar som även behöver lyftas till följd av vår forskningsfråga, där vi undersöker hur barn kommunicerar som varit utsatta för ett brott har att göra med artikel 12 och 19 i barnkonventionen. Artikel 12 beskriver barnets rätt till att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Artikel 19 beskriver att barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, som även består av skada, övergrepp, vanvård, försumlig behandling, misshandel, utnyttjande och sexuella övergrepp (UNICEF, 2018). För att få lagstöd i barnkonventionens artiklar så beskriver föräldrabalken (SFS 1949:381) under 6 kap (SFS 1983:47) 1 § att barn har rätt till trygghet, där barnet inte ska utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling. Detta betyder att det finns lagstöd och rättsliga åtgärder som kan, bör och ska vidtas vid misstanke om att ett barn är eller har blivit utsatt för brott.

3.2 Objektivitetsprincipen och barnförhör

Barn under 15 år förhörs oftast inte i domstol. De spelas in under ett förhör av en barnförhørsledare som utgår från olika former av förhørsprotokoll, med frågor som inte är ledande. En av de viktigaste och den mest centrala delen i dessa förhör är att lyssna på barnets berättelse. Barnets berättelse kan hjälpa till att hitta stödbevisning och möjligheten till att kalla fler personer till ett förhör. Om förhørsledaren har rätt kompetens, där hen har förmågan att på ett flexibelt sätt kunna växla mellan de olika förhørsprotokollen, allt för att på så sätt skapa förutsättningar för ett väl anpassat barnförhör. De olika forskningsbaserade semistrukturerade barnförhörsmetoder är de kognitiva intervjuerna, narrativ elaborering och NICHD-protokollet. Dessa är barnanpassade och utgår alltså från vilka förutsättningar barnet har (Landström, Korkman & Magnusson, 2021).

Förhørsledarens kompetens har en viktig roll om förundersökningen leder till en rättegång eller inte. Landström, m.fl. (2021) menar att förhørsledaren ska kunna anpassa sitt förhör utifrån den rådande situationen och då använda delar från de olika förhørsprotokollen. Det måste också finnas en tydlig plan innan förhöret genomförs. I den planen ingår att ta reda på så mycket bakgrundsfakta om barnet som möjligt exempelvis på vilka grunder anmälan är gjord. Förhørsledaren kan också komma att kontakta förskolan för, att ställa frågor om barnets utveckling, språkliga förmåga och livssituation.

Vårdnadshavarna måste godkänna om barnet får delta i ett förhör, men om det handlar om att vårdnadshavaren är misstänkt för ett brott så får barnet en företrädare. Då barnets berättelse är

av största vikt så är det också centralt att frågorna som ska ställas under förhöret är väl anpassade. Att skapa en god kontakt med barnet för att de ska känna trygghet att berätta så utgår förhållningsledaren från att prata om någonting som barnet är intresserad av. Frågor om familjesituationen ställs aldrig om det handlar om att ett misstänkt brott kan ha hänt inom familjen. Förhållningsledaren får aldrig leda in barnet åt ett visst håll i utredningen. De måste vara opartiska utifrån objektivitetsprincipen som innebär att utgå från två olika perspektiv. Att ett brott kan ha inträffat eller att ett brott inte har inträffat båda dessa alternativ utreds. Alla är människor oavsett var de jobbar och det kan röra upp många starka känslor, som kan leda till att det skapas "tankefel" så kallad "konfirmeringsbias" där förhållningsledaren låser sig vid att det barnet säger måste ha inträffat eller inte har inträffat. (Landström m.fl., 2021).

De flesta tjänstemännen utgår från "objektivitetsprincipen" som enligt lag betyder att myndigheter ska "agera sakligt och opartiskt" i ett sådant förhållningssätt ingår inget eget tyckande (Strömwall, 2021). Immanuel Kant beskrev på 1700-talet verkligheten som delad i två där den "objektiva" verkligheten är som den är och den subjektiva verkligheten beskriver hur enskilda individer uppfattar den utifrån sina egna sinnesintryck. Enligt Strömwall (2021) så kan vi aldrig säga att vi kommit fram till en objektiv sanning. Brottutredningar innehåller många osäkra informationskällor exempelvis vittnesutsagor.

4 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer vi inledningsvis att skriva om trygghetsskapande i förskolan och sedan om konsekvenserna av barndomstrauman.

4.1 Trygghetsskapande i förskolan

Förskolläraryrket är ett komplext yrke där många bitar ska tas i beaktning. Förskollärare ska ha kunskap om utbildning, föreskrifter, läroplaner, lagar och regler. Även om man aldrig är färdigutbildad som förskollärare, så behövs det mer kunskap och information om hur man som förskollärare eller personal i förskolan, identifierar våldutsatta barn. För att kunna ge barn de bästa förutsättningarna tidigt i livet, behöver de vuxna som är med barnen varje dag flera timmar om dagen, ha kunskap om hur man identifierar och kommunicerar med barn som har varit med om traumatiska händelser.

Enligt Markström och Münger (2020) ska förskolan vara en plats för trygghet med sina rutiner, regler och närvarande vuxna. Att skapa trygghet handlar även om omsorg att tillgodose barnets grundläggande behov. Roslund (2019) lyfter fram förskolans syftesparagraf vilken innebär att verksamheten genomsyras av en grundläggande allmän syn på barn där omsorg, progression och lärande bildar en sammantagen helhet. Att skapa trygghet som förskollärare när det gäller barn handlar om omsorg, tillit, delaktighet att vara inlyssnande och att barnen blir hörda och sedda. Alla dessa faktorer som omgärdar trygghet, påpekar Roslund (2019) är viktiga aspekter för att skapa trygghet i förskolan.

Även Markström och Münger (2020) understryker att en trygg och vårdande miljö med närvarande vuxna är central för barn i förskolan. Johansson (2011) menar att en samspelande atmosfär är viktig när det handlar om mötet mellan barn och pedagoger. Det handlar om en lyhördhet och närvaro i barns livsvärldar, där pedagogerna försöker förstå vad barnen upplever genom det barnen uttrycker. Johansson (2011) påpekar vidare att sådana saker som acceptans,

uppmuntran och närvaro i barns livsvärldar är betydelsefulla och att den samspelande atmosfären handlar om ett ömsesidigt möte mellan barn och pedagog.

Anknytningsteorin innebär att barnets emotionella behov blir tillgodosett genom trygghet och omsorg som skapar tillit, meningsfulla relationer till dem som står dem nära. Om barnet har en trygg anknytning så har de lättare för att uttrycka sina känslor och att sätta ord på dem, att de faktiskt delar med sig till sina vårdnadshavare om sina upplevelser. Det gör också att barnets minne för händelser blir bättre (Landström & Ernberg, 2021).

4.2 Konsekvenser av barndomstrauman

Sambandet mellan försummelse i barndomen samt att läsa av emotioner och tolka neutrala emotioner som negativa finns. Två studier som tar upp oförmågan att kunna läsa av emotioner korrekt är av författarna Aas m.fl. (2017) och Pfaltz m.fl. (2019). Det dessa två studier har gemensamt är att det framkom att individer med vissa psykiatriska diagnoser hade naturligt svårare att läsa av emotioner hos andra individer. Borderline och autism togs upp som exempel (Pfaltz m.fl., 2019). Det framkom även i studien att om individen hade blivit utsatt för våld i barndomen, så gav det samma oförmåga att läsa av neutrala emotioner som diagnoser såsom autism och borderline kunde skapa (Pfaltz m.fl., 2019).

En annan studie visar att barndomstrauman kan vara en bidragande faktor till att individen senare utvecklar ett personlighetssyndrom, självskadebeteende eller suicidrisk (Bjerer m.fl., 2003). Forskarna Bjerer m.fl. (2003) visar i studien på att ett förändrat beteende eller en tillbakasträvande utveckling, kan vara stora indikationer på att barnet har varit med om något traumatiskt. Något som även framkom i intervjun med två tjänstemän i vår studie var att symptomen som kan framkomma vid traumatiska händelser även kan vara liknande symptom som vid vissa diagnoser, vilket även Pfaltz m.fl. (2019) fann. Detta betyder alltså att symptomen inte behöver betyda att barnet har varit med om något traumatiskt utan att de kan vara påverkade av andra faktorer

5 Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp

Vi kommer först i detta avsnitt beskriva vald teoretisk utgångspunkt sedan kommer vi ta upp centrala begrepp inom vår kvalitativa studie.

5.1 Fenomenografi

Fenomenografi beskrivs av Svensson & Åkerblom (2021) som en forskningsinriktning och inte som en metod. Inriktningen handlar om individers olika uppfattningar kring samma ämnen. Vidare beskriver Svensson & Åkerblom (2021) fenomenografi som teorigrundad och fallbaserat explorativ. Dessa två perspektiv har även andra namn som Larsson (1986) redogör för vilka är första ordningens perspektiv som är fakta och andra ordningens perspektiv som handlar om uppfattningar. Tillsammans med varandra skapar dessa två perspektiv en helhetsbild där första och andra ordningens perspektiv är benämningarna som kommer att användas i denna studie. Fakta delen i denna studie utgår ifrån tidigare forskning inom det valda området. Första ordningens perspektiv är något som kommer att synas mest under diskussionsdelen, där resultatet diskuteras utifrån tidigare forskning (Svensson & Åkerblom, 2021). Att ta hänsyn till andra individers uppfattningar och berättelser blir en stor del av

forskningsområdet, då det är en kvalitativ studie som i första hand utgår från yrkesprofessionernas berättelser och upplevda erfarenheter inom området.

Intervjuer, analysen, resultatet och diskussionen har använts med den fenomenografiska forskningsinriktningen i åtanke. De olika professionerna har fått samma typ av frågor ställda till sig med vissa anpassningar i ordval till deras yrkesprofession. Frågorna som har ställts har varit öppna som Svensson och Åkerblom (2021) redogör för. Analysen görs med utgångspunkt utifrån informanternas uppfattningar för att se om det finns någon variation i deras svar kring intervjufrågorna som ställs. Fenomenografin som senare tillämpas i resultatredovisningen kommer att användas, för att jämföra resultaten av analysen och urskilja om det finns någon variation i svaren från intervjuerna. Analysen kommer att ge verktyg för att skapa kategorier utifrån vad de olika informanterna svarar, därefter kunna visa på skillnader och likheter i hur de olika informanterna uppfattar verkligheten utifrån forskningsfrågorna (Svensson & Åkerblom, 2021).

6 Barns minne och kommunikation om våld

Här kommer en beskrivning om hur barn skapar sina första minnen redan som foster i livmodern. Därefter beskrivs ”theory of mind” och dess betydelse för att barn ska förstå sin omvärld och avslutningsvis får ni ta del av funktionshinder barns kommunikation.

6.1.1 Barns minnesskapande

“Den som i rättsliga sammanhang möter barn, förhör barn eller värderar barns utsagor behöver grundläggande kunskap om barns minnesutveckling för att förstå vad som är rimligt att förvänta sig av ett enskilt barn” (Landström & Ernberg, 2021, s 253).

Landström och Ernberg (2021) lyfter frågan i vilken fas i utvecklingen barn faktiskt kan återge sina upplevelser. De första minnen skapas hos fostret inne i livmodern och dessa minnen är implicita, vilket innebär att de inte går att berätta om muntligt. När barn föds känner de igen sin mammas röst och andra ljud som hen hört från den tiden då de låg inne i livmodern. Under den första spädbarnstiden minns barn olika ljud, röster och ansikten, men erfarenheterna behöver upprepas för att barn ska minnas dem. När barn är ca ett år kan de minnas information upp till två veckor tillbaka i tiden. Men ettåringarnas begränsade ordförråd gör att berättelserna blir fåordiga och korta. Vid en ålder av ca två till tre år så sker språkutvecklingen snabbt och barn kan berätta på ett kortfattat sätt om händelser de upplevt. Om ett barn har varit utsatt för våld berättar de oftast inte om själva händelsen, utan de berättar om före och efter händelsen alltså inte i detalj om själva våldet (Landström m.fl., 2021).

Barn kan inte redogöra för händelser som de varit med om innan de utvecklat ett ordförråd (Landström m.fl. 2021). Det finns barn som inte följer den ”normala” språkutvecklingen där tecken som stöd är ett verktyg för att stödja de barnen. Förskollärare behöver kunskap om olika sätt att kommunicera med de barn som inte verbalt kan berätta om de har varit utsatt för ett brott. Att vara lyhörd och att kunna inta barns perspektiv utifrån var de befinner sig i sin egen utveckling är viktigt för att kunna ge barnen rätt stöd (Doverborg, & Pramling Samuelsson, 2012). Att skapa sig större kunskap om olika kommunikationshjälpmedel, som kan användas och tillämpas i praktiken är av största vikt. Swärd m.fl. (2022) belyser vikten av att skapa en miljö där alla barn får möjlighet att utveckla social kompetens och får vara delaktig genom

kommunikation. Enligt Lpfö18 ska förskolan skapa möjligheter för barnen, att dela med sig av sina tankar och åsikter (Lpfö18, 2018).

6.1.2 Mentalisering (ToM)

När ett barn är omkring fyra års ålder sker oftast en kognitiv utveckling, som innebär en viktig del i barnets sociala utveckling. Mentaliseringsförmågan som sker innebär att barnet utvecklar en förmåga kring att kunna kommunicera och socialisera med andra i sin omgivning. Landström och Ernberg (2021) beskriver barnens förmåga till att kunna ljuga men de menar inte att barn innan utvecklingen av mentaliseringen inte ljugar. De beskriver att ett barn före utvecklingen av "theory of mind" exempelvis en tvååring kan säga att de inte ätit ur syltburken fastän de har sylt runt munnen. Deras lögn är förnekande medan barn som är i fyra års ålder använder sig av mer avancerade lögn. De kan enligt Landström m.fl. (2021) ljuga för att skydda någon eller för att slippa bestraffning. Barn i förskoleåldern ljugar inte så bra och avslöjar sig själva om de får "uppföljande frågor". Landström m.fl. (2021) menar att barnen kan ge "icke-verbala" ledtrådar som att undvika ögonkontakt eller skruva på sig.

Barn som utvecklat "theory of mind" förstår att ingen kan veta vad hen tänker eller upplever utan att hen berättar om det. Att alla kan ha olika upplevelser, känslor och tankar om samma sak är också en del av mentaliseringen. Barn har inte förmågan att lämna "utsagor" i rättsliga sammanhang förrän de är mellan tre och fyra år. Det är också väldigt viktigt att de som förhör barnen ställer frågor på rätt sätt, så att de inte påverkas genom ledande frågor. Om detta görs på rätt sätt kan yngre barns berättelser vara lika trovärdiga som hos äldre barn (Landström m.fl. 2021).

6.1.3 Funktionshindrades barns kommunikation

Barn har olika förutsättningar när det kommer till kommunikation och hur de uttrycker sig vilket kan bero på många olika faktorer mot bakgrund av det Doverborg m.fl. (2019) resonerar kring i det föregående avsnittet. En av faktorerna som kan påverka barns sätt att kommunicera på är om barnet besitter någon typ av funktionshinder, däremot finns det stora variabler även här hur barns kommunikation ser ut beroende på vad för typ av funktionshinder barnet besitter.

Palusci (2017) beskriver barn med funktionshinder som en extra utsatt grupp för att bli drabbade av våld och andra typer av försummelse med tanke på att det kan finnas kommunikativa svårigheter hos dessa barn och gör då dessa barn mer sårbara. Det är där av stor vikt att ha rätt verktyg för att kunna få fram information av barn från denna grupp. Cederborg, Gumpert & Larsson (2009) beskriver mer ingående hur vuxna som intervjuar eller håller samtal med barn från denna grupp ska förhålla sig för att inhämta information om händelser där barnen kan varit utsatta för våldsbrott. Inledande så anses det vara öppna frågor som är det mest effektiva i samtal med barn med funktionshinder, men att det ibland används kommunikationshjälpmedel då det är ett hjälpmedel som inte ska användas av vem som helst att informationen som upptas kan bli felaktig om dessa hjälpmedel används (Cederborg m.fl., 2009).

Cederborg m.fl. (2009) beskriver även vikten av att bibehålla barns perspektiv och lyfter det genom att använda sig utav begreppet att vara barnorienterad. Cederborg m.fl. (2009) beskriver hur vuxna individer som håller i samtal eller intervjuar med barn ska förhålla sig utifrån barnets förutsättningar och funktionshinder. I ett samtal med barn med funktionshinder är det alltså av stor betydelse att inte uppträda auktoritärt, då det kan bli motsatt effekt där barnet i stället kan säga det som barnet tror förväntas och vad barnet tror att den vuxne vill höra. Språkbruket behöver även anpassas efter barnets förmåga och utveckling. Den vuxne behöver även se över

hastigheten som det talas i då en för snabb språklig hastighet kan försvåra informations upptagandet hos barn med intellektuella eller neuropsykiatriska funktionshinder. Den vuxna individen som är i samtal med barnet bör visa på flexibilitet att anpassa sig efter barnet samt lyssnar in och vänta in barnet. Barn med intellektuella och neuropsykiatriska funktionshinder kan behöva ha extra tid på sig att tänka efter innan barnet svarar på frågor kring händelserna (Cederborg m.fl., 2009).

Något som Cederborg m.fl. (2009) understryker är att man bör undvika hjälpmedel som dockor, bilder eller teckningar i samtalet med barn med funktionshinder. Detta är dock ett hjälpmedel som socialtjänsten och i vissa fall polisen använt sig av i mötet med barn och specifikt barn med funktionshinder. Anledningen till att detta ska undvikas är att berättelsen kan bli felaktig vilket Magnusson, Ernberg, Landström, m.fl. (2021) understryker. De har kritiskt granskat tillvägagångssättet med att rita som förhörsmetod. Cederborg m.fl. (2012) hävdar dock att barn som ligger på autismspektra kan ha lättare för att kommunicera genom bilder som de får peka på.

7 Metod och genomförande

Inledningsvis kommer vi att presentera våra metodologiska överväganden, avgränsningar och urval, datainsamling, analysmetod därefter kommer vi beskriva validitet, reliabilitet och generaliserbarhet. I den sista delen diskuterar vi vilka etiska överväganden som vi gjort.

7.1 Metodologiska överväganden

Enligt Ahrne och Svensson (2022) är kvalitativa metoder intervjuer och analyser. Den metod som kan kopplas till denna studie är kvalitativ eftersom den baseras på intervjuer där informanternas uppfattningar framkommer om hur barn kommunicerar när de varit utsatta för ett brott.

7.2 Avgränsning och urval

Grundtanken med vårt arbete var att vi skulle göra en översiktsstudie, men det blev i stället ändrat på vår handledares initiativ till en kvalitativ studie med intervjuer som arbetsmetod. Tanken med urvalet i vår studie var att undersöka om de valda yrkesprofessionerna har mer kunskap kring barns kommunikation vid misstanke om att barn blivit utsatt för brott. De yrkeskategorier vi har intervjuat är förskollärare, advokat, jurist, polis, socionomer, barnpsykologer och åklagare.

Vår målsättning var att intervjua 1–2 personer från varje yrkeskategori, men på grund av bortfall fick vi i stället undersöka hur många som kunde ställa upp. Vi skickade ut information om vår studie via mejl, där de tillfrågade fick ge sitt samtycke om de ville delta. Det framgick i informationsmejlet vilka tider vi kunde, men att de fanns en flexibilitet utifrån personernas möjligheter. Intervjuerna ägde rum via zoom, telefonintervjuer och på plats.

Vi valde fenomenografiska intervjuer eftersom vi hade öppna och riktade frågor. Enligt Svensson och Åkerblom (2021) är anledningen till att arbeta med öppna frågor att intervjuundersökningen gäller informanternas perspektiv och totala uppfattning. Det sättet att arbeta på handlar om att intervjuens innehåll verkligen tjänar sitt syfte. Enligt Svensson och Åkerblom (2021) baseras flertalet intervjuundersökningar på att man avgränsat ett specifikt frågeområde som man i intervjun ställer frågor inom. Vidare påpekar författarna att alla

frågor och svar från intervjun blir av betydelse och intresse för undersökningen. Enligt Bjørndal (2018) finns det både fördelar och nackdelar med intervjuer. Intervjuer är att föredra framför observationer. Man har större möjligheter att upptäcka detaljer som man missat och förståelsen för de intervjuades synsätt. Bjørndal (2018) påpekar vidare att intervju som en form för samtal ger varierande möjligheter till en flexibilitet att lösa eventuella missförstånd. Nackdelarna med intervjuer är att de blir tidsödande när de gäller förberedelser, men också genomförande och bearbetning. Intervjuerna vi genomförde ljudinspelades då detta passade för längden på samtalen. Bjørndal (2018) menar att en av fördelarna handlar om att man kan spela upp intervjuerna och alltid kan gå tillbaka, men nackdelen blir då att ljudet kan försvinna.

Enligt Bjørndal (2018) finns det betydande fördelar med en enkätundersökning framför intervju eftersom informanternas svar finns registrerat skriftligen. Det betyder att enkäter inte är så tidsödande att behandla. Vidare påpekar författaren att denna metod med enkäter möjliggör en större förmåga, att samla in förhållandevis exakt information från fler deltagare än med andra metoder. Bjørndal (2018) menar att det finns nackdelar med enkäter och att själva metoden inte är lika bra som intervjuer, när det gäller att behandla information mer ingående. Det finns även problem med möjligheten att klara upp oklarheter. För att återkoppla till Bjørndals (2018) resonemang om enkäter har vi valt intervjuer därför att det i vårt fall skulle vara svårt, att använda enkätundersökningar. Den problematik som kan kopplas till vår studie vad gäller enkäter är att vi inte kan förtydliga svaren från respondenterna eller att yrkesprofessionerna verkligen svarar. En annan aspekt av enkätundersökning är man inte kan ställa följdfrågor, att det finns en risk för missförstånd vad gäller frågeställningar.

7.3 Datainsamling och genomförande

Vi har tillämpat ljudinspelning vid zoom-samtal, telefonintervjuer och där intervjuerna ägt rum på respondenternas arbetsplats. Tillvägagångssättet för datainsamlingen har handlat om att de tillfrågade yrkeskategorierna har fått ge sitt samtycke till ljudinspelning. Vi har delat upp intervjutillfällena för att underlätta möjligheterna att kunna transkribera. Transkriberingen av intervjuerna har varit ett underlag för resultatredovisning och analysen. Transkriberingarna av intervjumaterialet har ägt rum efter varje avslutad intervju. Enligt Ahrne och Svensson (2022) finns det flera sätt för transkribering av intervjuer tekniskt. Man kan använda mobiltelefon med uppspelningsfunktion eller inspelning via datorn. Vi har i denna studie tillämpat båda transkriberingsmetoderna.

7.4 Analysmetod

Enligt Rennstam och Wästerfors (2022) finns det tre grundläggande metoder för en kvalitativ studie: analysortering, reducering och argumentation. Sortering handlar om att skapa ordning för analysen. I det första steget har vi undersökt om informanterna har besvarat forskningsfrågorna. Reducering handlar om att plocka bort och minska det insamlade materialet. Man behåller det som är relevant för studiens forskningsfrågor. I det andra steget plockade vi ut meningar från informanternas svar kring hur barn kommunicerar om de varit utsatta för ett brott. Argumentation innebär att man stödjer sitt datamaterial med forskning och litteratur. I sista steget valde vi ut nyckelord som vi sedan använde oss av för att söka upp relevanta meningar som svarade på våra forskningsfrågor (Rennstam och Wästerfors, 2022). Det utgjorde sedan en del av resultatredovisningen, där vi även gjorde jämförelse med tidigare forskning och från de svar som vi fått från informanterna.

7.5 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Enligt Åberg-Bengtsson och Pramling (2020) är validitet och trovärdighet viktigt när man väljer att ställa frågorna till respondenterna, så att man undersöker det man är ute efter. Vi har genomgående haft med oss syfte och frågeställningar när vi ställt frågor till yrkesprofessionerna. När det gäller validiteten i vår studie så är den trovärdig, det finns flera olika sätt att svara på forskningsfrågorna. Reliabilitet handlar om tydlighet i mätningarna, att det inte ska innehålla slumpartade fel. I stället för att göra meningar eller uttryckssätt som skulle kunna skapa missförstånd hos respondenterna kan man ha ett antal frågor som täcker in samma innehåll (Åberg-Bengtsson & Pramling, 2020). När det gäller reliabiliteten i vår studie kan en annan forskare göra samma studie igen, men där utfallet och svaren kan komma att skilja sig åt. Även om forskaren skulle intervjua samma yrkesprofessioner så kan svaren skilja sig åt beroende på hur den enskilde individen svarar. Generaliserbarhet handlar om huruvida ett givet svarsresultat från en grupp respondenter kan tillämpas på andra grupper i studien. För att kunna generalisera måste urvalet av grupp vara större för att kunna dra slutsatser om studiens utfall (Åberg-Bengtsson & Pramling, 2020). Då vårt datamaterial grundar sig på en begränsad mängd av det intervjuade yrkeskategorierna, är det därför svårt för oss att generalisera. Det svar och resultat vi fått gör att vi inte kan säga att alla inom samma yrkeskategorier kommer svara likvärdigt på våra forskningsfrågor.

7.6 Etiska överväganden

Enligt Rönnerman (2020) och Vetenskapsrådet (2017) handlar etik när det gäller forskning om fyra krav, som måste vara tillgodosedda. Att alla som deltar i studien är informerade om innehållet och avsikten, det kallas för informationskravet. Att deltagarna har accepterat att medverka det som benämns som samtyckeskravet. Konfidentialitetskravet handlar om att personer inte ska kunna kännas igen i rapporten. Att den information man insamlat i studien endast gäller forskningens syfte, nyttjandekravet. De etiska aspekterna i vår studie har handlat om att inte avslöja arbetsplats, namn, kommun eller stad. Det vi har redovisat i vår studie är personernas yrkesprofession och numrerat respondenternas med en siffra till exempel polis 1 och advokat 1. Vi har även valt att inte intervjua barn då Vetenskapsrådet (2017) menar att det inte är etiskt försvarbart. Därför valde vi att intervjua vuxna som varit utsatta för våld som barn.

8 Analysmodell

Figur 1. Figuren visar de fem beskrivningskategorier som har framkommit ur analysen utifrån syftet. Syftet är i cirkeln i mitten och beskrivningskategorierna är i cirklarna runt om.

9 Resultatredovisning

Vi kommer inledningsvis i detta avsnitt att presentera de olika beskrivningskategorier som framkommit från analysen och resultatredovisningens upplägg. Sedan kommer en redogörelse av vad förkortningarna i intervjuutdragen betyder. Därefter presenteras utdrag ur intervjuer under de olika beskrivningskategorierna med sammanfattningar som innehåller likheter och olikheter. Avslutningsvis diskuteras resultatet under resultatdiskussion.

Grundat på den fenomenografiska analysen (Svensson & Åkerblom, 2021) kunde det hittas fem olika beskrivningskategorier som var återkommande genom de olika intervjuerna: *Informanternas uppfattning om barns beteende när de varit utsatta för ett brott*, *informanternas uppfattning om hur barn verbalt berättar om hen varit utsatt för ett brott*, *informanternas uppfattning om när en orosanmälan bör göras*, *informanternas uppfattningar om trygghet och tillitens betydelse* och *informanternas uppfattningar om att förhålla sig objektivt*. Resultatredovisningens upplägg blir att visa på utdrag ur intervjuerna utifrån de förgående nämnda beskrivningskategorierna, som i sin tur besvarar denna studies forskningsfrågor och syfte. Under resultatdiskussion kommer första ordningens perspektiv att användas där resultatet av studien diskuteras utifrån tidigare forskning. Vidare i resultatredovisningen kommer andra ordningens perspektiv (Larsson, 1986) att användas, som visar på olika uppfattningar inom det valda fenomenet. Informanternas uppfattningar kommer visa på likheter och olikheter inom samma beskrivningskategori där även informanternas uppfattningar kan ändras genom intervjuens gång och kan motsätta det informanten har sagt tidigare i intervjun och inom samma beskrivningskategori. Slutligen kommer vi att göra egna tolkningar av det som framkommit ur intervjuerna under varje kategori.

Olika yrkesprofessioner har intervjuats och vuxna som varit våldsutsatta som barn. De olika professionerna kommer att förkortas med bokstäver och siffror, där det kommer att se ut på följande sätt: Förskollärare 1 = F1, Förskollärare 2 = F2, Barnskötare = B, Advokat = A, Polis 1 = P1, Polis 2 = P2, Socionom + barnpsykolog 1 = S+BP1, Åklagare 1 = Å1, Åklagare 2 = Å2, Jurist = J. Informanten vi har haft kontakt med som arbetar som förskollärare i Norge, har fått behålla sin långa titel, eftersom hen nämns i den flytande texten i jämförelserna mellan utdragen av intervjuerna. De vuxna som varit utsatta som barn har fått fingerade namn för att bibehålla sin anonymitet. Namnen som används är: Måns, Elvira, Peter, Joachim, Tindra och Tilda.

9.1 Informanternas uppfattning om barns beteende när de varit utsatta för ett brott

Vi hittade fyra olika sätt att identifiera barns beteende utifrån informanternas uppfattningar. Många av informanternas uppfattning var att de barn som varit utsatta för ett brott visade på ett förändrat beteende. Det som framkom under intervjuerna var att de beteendeförändringar som informanterna uppfattade, var att barn som varit utsatta för ett brott visade på ett utåtagerande eller ett inåtvänt beteende.

P1: Barnet blir utåtagerande och slår andra barn.

BP2: Barnet har svårt att koncentrera sig, kommer inte till ro på vilan och reagerar starkt på tillsägelser, barnet slåss väldigt mycket och hamnar i mycket konflikter.

Informanternas uppfattningar ovan är att barn kan bli våldsamma, utåtagerande och hamna i mycket konflikter när barnet har varit utsatt för våld. Till skillnad från detta så tas det nedan upp utdrag ur de transkriberade intervjuerna, där barnen blir mer inåtvända, drar sig undan, blir apatiska och tysta.

P1: Barnet kommer med ett blåmärke och blir tyst. Varför blir barnet tyst? När det annars alltid pratar.

F2: Barnet börjar dra sig undan.

P2: Barnet kan bli lite håglöst och sätter ofta i halsen när de ska äta.

En annan beteendeförändring som informanterna har sett hos barn som varit utsatta för brott är att de kan bli nedstämda och ledsna. Barnen kan då på olika sätt visa oro som personalen på förskolan kan fånga upp, där något inte stämmer överens med hur barnet har varit tidigare. Här nedanför kommer några exempel:

B: Barnet är jätteledset och söker mer kontakt med pedagogerna.

B: Barnet blir gnälligt, gråter mycket och blir utåtagerande.

F1: Någoting i barnets varande eller görande som inte stämmer med hur det varit innan.

F1: Små subtila signaler som man ändå snappar upp att här är det någonting som inte stämmer.

Den sista olikheten vi kunde hitta baserat på vad informanterna delgav i intervjuerna om barns ändrade beteenden, är att barnet kan visa oro och känslor som rädsla när en vårdnadshavare hämtar barnet från förskolan. Två exempel på rädsla som kan framkomma om barn varit våldsutsatt är följande utifrån intervjuerna:

S+BP1: Barnet är rädd när pappan kommer eller mamman kommer och hämtar och barnet vill inte följa med hem.

P1: Barn exempel rycker till när de spiller mjölk, de blir liksom rädda.

Med ledning av informanternas uppfattningar ovan tolkar vi de som att barns förändrade beteende, både utåtagerande och ett inåtvänt beteende, inte behöver innebära att barn utsatts för ett brott, utan kan ha andra betydelser eller orsaker som visar sig på detta sätt.

9.2 Informanternas uppfattning om hur barn verbalt berättar om hen varit utsatt för ett brott.

Vi hittade sex olika sätt att se på hur barn berättar utifrån informanternas uppfattningar. Flertalet av informanterna uppfattar att barn berättar om de varit utsatta för ett brott. Det som samtliga informanter uppfattar, är att det finns skillnader i hur barn berättar om de varit utsatta för ett brott. Barnets språkliga kunskaper har betydelse och deras ålder.

S+BP1: Det vanligaste är inte ens tecken, utan att barn berättar. De är så rak på sak ibland liksom, ”min mamma slår mig”.

Å2: Så små barn som vi pratar om nu upp till 6 år, de är inte så förslagna och de ljuger inte så oftast så tycker jag att de visar med händer eller så där. Så berättar de om det om de berättar.

Å2: Så det är en väldigt speciell miljö, men om de berättar så berättar de mycket med sitt kroppsspråk upplever jag.

A: Barnen är inte särskilt ledsna utan dom berättar ganska sakligt vad som hänt, de som väljer att berätta.

Å2: I regel så brukar barn inte beskriva någonting bildligt runt om händelsen utan det är i så fall det man säger. Han tog mig i örat!

BP2: Så där finns en sådan ingång utifrån att barnet först får till sig att “så får man inte göra” och det kan ju vara helt ny information för barnet. Då kan berättelsen komma ganska spontant.

Som ovan redogör informanterna att barn berättar spontant och rakt ut när de har varit med om någonting om barnet väljer att berätta. Barnens utsagor är ofta sakliga och konkreta i förhållande till vad som har hänt enligt informanterna, där barn inte berättar bildligt eller detaljerat. Här nedanför skildras det att barn ofta väljer att inte berätta, även om bevis finns där deras vårdnadshavaren är misstänkt för brott och att barnet då snarare tonar ner händelserna:

A: När föräldrarna är misstänkta som gärningsmän, då är det väldigt ofta som barnen inte vill berätta vad som har hänt.

Å2: Däremot så är det inte ovanligt att barn inte berättar alls.

Å2: Det är betydligt vanligare att barnet tonar ner och inte berättar än att barnet överdriver.

Å2: Men ändå så kanske barn inte berättar, förnekar eller tonar ner det hela väldigt mycket.

I förhållande till att barnen väljer att tona ner eller inte berätta vad de har varit med om har några av informanterna tagit upp exempel på att barnen blir undvikande i sin kommunikation, där barnen i stället är mer intresserade av att prata om annat eller något de tycker är roligt:

A: Den vanligaste kommunikationen från barnen är att dom börjat prata om annat.

P1: Ibland så vill barnen berätta om saker som dem tycker är roliga.

Enligt informanternas uppfattningar skiljer sig barnens utsagor åt beroende på barns ålder och verbala förmåga. Barnet kan även bli mer försiktig då barnet kan förstå konsekvenserna av, att berätta om de varit utsatta för något:

F2: Barn vid kanske 6 årsåldern är lite mer försiktiga med vad de berättar om det varit med om någonting hemskt.

J: De barnen som under förhör vill prata brukar säga det alltså. Om det är något lite äldre barn så kan de beskriva vad som faktiskt har hänt.

Å1: Det skiljer sig ganska mycket åt hur barnens utsagor ser ut, och det beror på ett antal olika faktorer – dels såklart på hur gammalt barnet är och vilken verbal förmåga de har.

Å1: Det för att det kanske inte ens går för att dem inte har den verbala förmågan i alla fall inte när man är 0–3 år, jag har själv barn och en treåring kan vara väldigt verbal, men sen måste man också väga in barnkonventionen – vad är barnets bästa?

Ovan beskriver förskollärare 2 en uppfattning att barn som är äldre kan bli mer försiktiga med vad de berättar. Nedan kommer en skildring på hur barnen kan bli påverkade av vad vuxna säger att de ska berätta om frågan om vad som har hänt ställs. Barnets minne kan vara en bidragande faktor i hur barnet upplever sina hemmaförhållanden här och nu:

BP2: Antingen så kan man märka på barnet att här har den fått till sig vad den ska säga, barnet kan säga "Jag ramlade i trappan" och så känns det inte som vanligt, hur barnet brukar svara

P1: Blir man slagen ofta, men så har det varit bra senaste veckan och allting är fint och så kommer de på förhör då och så frågar man "Hur är det hemma?" – Det är bra. Är det nåt som inte är bra hemma? – Nej. Nu är det bra.

Förskolans roll i att kunna identifiera om ett barn är utsatt för brott blir viktig utifrån nedanstående intervjuutdrag, där både en utsatt och informanterna inom de olika yrkeskategorierna upplever att det inte sällan är just personalen på förskolan som barnen berättar för:

Elvira: Jag berättade det för en dagisfröken.

A: Det vanliga är att barnet själv kommer till läraren och berättar vad som har hänt.

S+BP1: Många utav barnen som vi har här är här i samråd för att de har just berättat, de säger ju det, och inte sällan på förskolan. Mamma eller pappa slår mig!

Den tolkning vi har gjort av ovan nämnda informanters svar, är att de finns en diskrepans i hur barn berättar om de varit utsatt för brott. En annan aspekt av vår tolkning är att barns språkliga förmåga kan påverkas dels av ålder och om barn har någon form av funktionshinder. Det är också viktigt att förskollärare är lyhörda inför vad barn försöker berätta.

9.3 Informanternas uppfattning om när en orosanmälan bör göras

Vi har hittat tre olika sätt som informanterna uppfattar om när en orosanmälan bör göras. Samtliga informanter anser att en orosanmälan bör göras om ett barn säger rakt ut att de blivit utsatt för ett brott och att det är viktigt att ta barnet på allvar. Det framkommer också att den minsta oro räcker för att göra en anmälan eftersom, det inte är förskollärarens eller övrig personals uppgift att utreda om det har begåtts ett brott eller inte.

F1: Om jag blir misstänksam över någonting så ska jag direkt göra en orosanmälan.

F1: Har ju haft barn som uttryckligen har sagt att en närstående har slagit dem, och då får man oavsett man tror dem eller inte, det har liksom inte med saken att göra, utan då är det liksom en direkt orosanmälan.

B: Man får vara så lyhörd, börjar du att fundera och du känner en oro för ett barn – så är det oftast så.

F2: Idag tycker jag att man ska göra en orosanmälan så fort man känner en oro kring att ett barn kan ha farit illa på något sätt.

P2: Det är så otroligt lågt ställt att gör en orosanmälan, som ni vet, ni behöver inte utreda, ni behöver inte veta närmare utan det räcker att det är en oro, kan det vara någonting här?

Men samtidigt som orosanmälan ska göras vid minsta oro som stycket ovan beskriver, motsätter förskollärare 1 och barnskötaren detta samtidigt som de svarade att minsta misstanke eller oro räcker. De som skildras här nedan är att det inte riktigt ser ut så i praktiken då kraven för att orosanmäla inte anses vara låg:

F1: För skulle den vara låg så skulle det vara väldigt mycket mer orosanmälningar.

B: Men det är jättetungt på förskolorna, jag ser ju bara på vår, där man hellre blundar än för att man känner oro med det här med orosanmälningar.

Informanten vi har haft kontakt med som är förskollärare i Norge berättar om deras handlingsplan steg för steg om hur de i en ”röd bok” skriver in om de känner oro för någonting som rör ett barn. De kan ringa socialtjänsten anonymt för att få råd kring hur de ska hantera den uppkomna oron. Hen tar upp ett exempel där en förälder luktade alkohol, när hen lämnade sitt barn på förskolan. Efter att fler i arbetslaget uppmärksammat samma sak vid olika tillfällen och även om de skrivit in oron i den röda boken görs en orosanmälan i samråd med rektor. I motsättning till vad som framkommit ifrån förskolepersonalen som jobbar i den svenska förskolan, verkar det inte vara lika tydligt när en orosanmälan bör göras. Kraven för orosanmälningar anses vara låg, men verkligheten ser inte ut så enligt informanternas uppfattningar. En av informanterna inom polismyndigheten anser i stället att förskolor ska göra egna polisanmälningar:

P1: Däremot tycker vi att förskolan ska göra egna polisanmälningar, för sen när förskolan gör en orosanmälan till socialtjänsten så bedömer dem sen om det ska göras en polisanmälan eller inte, och vi tycker att socialtjänsten ska göra polisanmälningar på allt de får in.

Den tolkning vi gjort av informanternas svar är att de måste upprätta anmälan vid minsta oro. Det bör ske oavsett om barn berättar eller inte. Om det föreligger en oro hos förskolläraren bör hen upprätta en orosanmälan.

9.4 Informanternas uppfattning om trygghet och tillitens betydelse för barn som utsatts för ett brott

Vi har funnit tre olika sätt som informanterna uppfattar trygghet och tillitens betydelse. Trygghet är en viktig aspekt för att barn ska ges en möjlighet att berätta om de varit utsatta för ett brott. Förskollärare och övrig personals förmåga att vara lyhörda, skapa en samspelande miljö är av största vikt för att barn ska våga berätta om sin utsatthet. Förskolan kan vara den enda miljön utanför det egna hemmet under barnets första tid i livet. Tiden i förskolan kan vara avgörande för att barnet ska få möjlighet till ett bättre liv om hen lever i en otryggmiljö. Det är något som många av informanterna uppfattar som viktigt under våra intervjuer.

Måns: Att det finns människor som är tillmötesgående, är man inte trygg hemma men att det finns en plats där de känner sig trygga för att våga berätta om det som förekommer hemma.

Peter: Trygghet, men det är ändå svårt

Joachim: Trygghet skulle jag nog säga är det viktigaste.

Tilda: Bygga tryggheten för barnet, små saker som att finnas och lyssna på barnet.

Trygghetsbegreppet är det som framkom mest under intervjuerna med de vuxna individerna som var utsatta som barn. De skillnader som finns i informanternas svar nedan är begrepp som att bli sedd, uppmärksammas och lyssnad på:

Tindra: Att det finns någon vuxen som ser barnet, en lärare eller personal.

Elvira: Att det finns vuxna som lyssnar på en. Uppmärksammas när man inte vill tex byta om framför andra. Att bli sedd och att de skulle se signalerna

Att uppmärksammas och lyssna på barn som kan vara utsatta för brott blir en viktig aspekt i att barn ska våga berätta om sin utsatthet. Peter beskriver att han inte kände någon tillit till någon vuxen under sin barndom:

Peter: Jag berättade det inte för någon, jag förstod inte att det var någonting som var fel eftersom vi flyttade från ett annat land till Sverige och vi hade inget socialt nätverk här. Jag litade inte på vuxna då de bara försvann ur mitt liv. Jag hade ingen tillit till någon vuxen.

Enligt informanterna ovan har vi tolkat att trygghet och tillit är viktigt. Om barn inte har en trygg miljö hemma, så måste förskolan vara en plats där barn kan känna sig trygga. Det är därför centralt att det finns vuxna i förskolan som kan skapa en samspelande miljö, så att barn kan berätta om de varit utsatta för brott.

9.5 Informanternas uppfattningar om att förhålla sig objektivt

Informanterna som jobbar med att utreda brott måste utgå från objektivitetsprincipen, som innebär att de måste inta två olika perspektiv. Där informanterna måste jobba utifrån att inte låsa sig vid att någonting har hänt eller inte har hänt. Det blir då svårt för informanterna att besvara vår forskningsfråga om hur barn kommunicerar verbalt och kroppsligt.

Å1: Men jag är en objektiv åklagare, så jag måste lägga fram alla bevis som både talar för och emot att någonting har hänt, så jag är i att utreda brott och göra värderingar av bevisning. Jag kan nog inte uttala mig på ett vettigt sätt på den frågan liksom, jag kan inte sitta här och killgissa.

P2: Jag tänker spontant som polis så jobbar jag utifrån objektivitetsprincipen, så vi ska ju vara helt neutrala och samla in information som både är för misstänkt fördel och misstänkt nackdel. Så min roll blir ju att inte bara förstå, för jag måste också: Hur kan man förstå att barnet kanske inte varit utsatt, jag måste hela tiden ha två perspektiv.

P1: Vi har kurser och utbildningar för att kunna prata med barn och ha ett öppet och objektivt sätt att se på det. Sen är det liksom, om man säger barnförhör är ju väldigt kort tid som man pratar med barnen, alltså där man ska bygga upp en trygghetskänsla för själva förhöret.

P1: Vi är styrda över att vi inte får föreslå saker och ting för barnet för att vi ska ha en objektiv roll och vi jobbar som utredare och inte med samtalsterapi med barnen eller så.

Vi har tolkat informanternas svar ovan att de inte kan inta barns perspektiv, utan måste vara neutrala och objektiva i en förhörssituation. Vidare har vi tolkat att i en förhörssituation ska fokus ligga på om brott begåtts eller inte och därför får informanterna ovan inte heller ta in barns känslor.

10 Resultatdiskussion

I detta avsnitt kommer vi skriva fram vårt resultat som kommit fram genom våra intervjuer med de olika yrkesprofessionerna. Ur det transkriberade och analyserade intervjumaterialet har fyra beskrivningskategorier vilka är barns kommunikation och utifrån informanternas uppfattningar, objektivitetsprincipen: polisen, barnförhårsledaren och åklagaren, informanternas uppfattningar kring orosanmälan och trygghets begreppets betydelse utifrån de utsattas berättelser. Dessa fyra kategorier kommer nedan att presenteras, sammanfattas och skrivs fram utifrån våra tolkningar, kopplingar till litteratur och lagtexter.

10.1 Barns kommunikation utifrån informanternas uppfattningar

Barns kommunikation är det centrala i denna studie och det är därför av största vikt att få en förståelig bild, kring vad som framkommit utifrån informanternas erfarenheter kring barns kommunikation. Det ska i sin tur leda till att förskollärare ska kunna identifiera ett barn som är utsatt för våld. Majoriteten av informanterna som jobbar inom förskoleverksamheten, beskrev att de ofta såg ett förändrat beteende hos barnen när de hade varit våldsutsatta. Det kom även upp exempel på förändringen i beteendet att barnen blir utåtagerande, skygga, gnälliga, gråter mycket och drar sig undan. Barnskötaren såg mest beteendeförändringar hos småbarn medan förskollärare 1 inte tyckte att det var någon större skillnad på små eller stora barn. Det betyder att beteendeförändringarna sker hos bägge åldersgrupperna och förskollärare 2 beskrev inte alls något om beteendeförändringar. Problematiseringen ur detta blir dock, som barnpsykologen tar

upp att dessa symtom även kan vara likartade med underliggande funktionsnedsättningar. Det utesluter inte att bara för att symtombilden är likartad att barnet inte är utsatt för någonting. Barn som har funktionsnedsättningar är i större utsträckning en utsatt grupp och det skildras också i barnpsykologens berättelse. Detta är något som forskaren Palusci (2017) understryker genom sin studie att funktionshindrade barn är en extra utsatt grupp för försummelse och våld, med tanke på att det kan vara kommunikationssvårigheter inblandat och då blir dessa barn extra sårbara. Förskollärare 2 tog upp att små barn har en förmåga att bara säga rakt ut att de har varit med om något. Något informanterna hade gemensamt var att barn hade berättat för dem att de varit utsatt för någon typ av våld. Detta kan tyda på att barnen har utvecklat ”theory of mind” och förstår att om de inte berättar så kan ingen veta (Landström m.fl. 2020). Anknytning spelar även en stor roll om barn kan sätta ord på sina känslor och därefter uttrycka dem. Med en trygg anknytning har barnen lättare för det och minnesutvecklingen blir även stärkt av en trygg anknytning (Landström & Ernberg, 2020). Detta blir därför betydelsefullt att förskollärare kan gå in och vara en trygg vuxen om barnen inte har det naturligt hemifrån.

Informanterna inom rättsväsendet kunde inte lika beskrivande svara på hur barnen kommunicerar när de har varit våldsutsatta, då det ofta redan finns en brottsmisstanke och en misstänkt förövare. Här är uppfattningarna snarare mer fokuserade på att barnen kan verbalisera och berätta vad det är som har hänt och väldigt lite på vad för kommunikation barnen förmedlar till omgivningen. Advokatens upplevelse om barns kommunikation skiljde sig dock från vad de andra hade svarat på hur barn kommunicerar. Det framkom snarare att barnen blir undvikande, men att barn som väljer att kommunicera är väldigt detaljerade. Advokaten beskriver även att barn ibland vill rita i stället för att berätta vad det är de har varit med om. Advokaten menade vidare att barn visar på kroppen med sina händer och pekar om de har varit med om fysisk misshandel. Cederborg m.fl. (2009) beskriver att ritandet av bilder inte bör tolkas in och användas i undersökningar. I vissa fall där barn besitter ett funktionshinder kan det användas som ett hjälpmedel men att det bör undvikas och endast användas av kunnig personal. Magnusson m.fl. (2021) understryker att utsagorna kan bli felaktiga om teckningar används som en förhörsmetod.

10.2 Objektivitetsprincipen: Polisen, barnförhørsledare och åklagare

Polis, Barnförhørsledare och Åklagare utgår från objektivitetsprincipen i sitt arbete. Arbetet utifrån objektivitetsprincipen innebär att de måste vara objektiva, när de utreder om ett brott har begåtts eller att det inte har begåtts något brott (Ask & Fahsing, 2021). När frågan om hur barn som varit utsatta för brott kommunicerar verbalt och kroppsligt så svarar en av våra informanter inom polisen, att de har kurser för att kunna kommunicera med barn. Polisen måste ha ett öppet sätt att se på hur barnen uttrycker sig när de varit våldsutsatta. Det krävs en viss kompetens för att hålla barnförhör i Sverige, men vad den kompetensen ska innehålla är inte tydligt framskriven i lagen SFS 2001:645 (Landström, Korkman & Magnusson, 2021). Informanten berättar att de är styrda över att inte få föreslå saker och ting för barnen. Polisen berättar att de ska ha en objektiv roll som utredare och inte hålla samtalsterapi med barnen. Landström m.fl. (2020) förklarar att det är väldigt viktigt att barnförhören är väl planerade och att förhørsledare skapar en god kontakt med barnet. Vidare svarar informanten att när de träffar ett barn är det oftast under en väldigt kort tid. Det är därför viktigt att skapa en god ”atmosfär” genom att vara lyhörd kring barnets livsvärld, vilket Johansson (2011) lyfter fram som oerhört viktigt för att förstå ”barns perspektiv”. Det framkommer från tre av våra intervjuer med informanterna inom rättsväsendet, att de på olika sätt måste vara helt neutrala och jobba utifrån ett objektivt förhållningsätt där det kan vara så att ett brott inte har inträffat. Barnförhørsledare

berättar att hens roll inte bara är att förstå att barnet utsatts för något utan att barnet kanske inte har varit utsatt. Då barnförhållare också är människor där brott mot barn väcker starka känslor så menar Landström m.fl. (2020) att det kan uppstå tankefel, där de som förhör barn löper större risk att låsa sig vid hur någonting faktiskt är eller inte är. Åklagaren berättar under vår intervju att hen måste lägga fram alla bevis för och emot att ett brott ska ha hänt eller inte hänt. De ska vara ”bortom alla tvivel” för att ett brott har hänt eller inte hänt (Landström m.fl. 2020).

Förskollärare ska utgå från ”barns perspektiv” för att kunna göra det måste vi försöka förstå barns tankevärld. Förskollärare ska också utmana barnen utifrån där de befinner sig i din utveckling för att kunna utvecklas mer. Genom att utgå från strukturerade samtal med barnen där de får tala, reflektera och dela med sig av sina erfarenheter vilket har betydelse för att få en ökad förståelse för sin omvärld (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2012). Polis, barnförhållare och åklagare jobbar utifrån objektivitetsprincipen för att inga skyldiga till brott ska gå fria och för att inga oskyldiga ska dömas (Landström, m.fl. 2020). Vad händer med de barn som av olika anledningar varit eller är utsatta för ett brott och där en förskollärare inte har tillräckliga kunskaper kring hur barn kommunicerar verbalt och kroppsligt? Barnet kanske har sin enda trygga punkt inom förskoleverksamheten och vilken trygghet känner barnet i mötet med rättsväsendet när en orosanmälan är gjord? Borde förskollärare som barnet känner en anknytning till finnas vid barnets sida hela vägen i en rättsprocess om det skulle handla om en oro kring barnet hemmiljö?

Informanten från Åklagarmyndigheten kan inte ge oss svar på frågan kring hur ett barn som misstänkts vara utsatt för våld kommunicerar verbalt och kroppsligt.

10.3 Informanternas uppfattningar kring orosanmälan

Vi intervjuade informanterna om när en orosanmälan bör upprättas. De fick utifrån professionen lämna sin uppfattning om när man kan göra en orosanmälan. Enligt polisen är kraven för att göra en orosanmälan låga, därför är det viktigt att agera vid minsta oro. Enligt Socialstyrelsen (2020) är en orosanmälan viktig baserat på barns bästa. Polisen menar att förskolan ska göra en egen anmälan till polisen. Hen menar att socialtjänstens hantering av orosanmälan inte alltid leder till en polisanmälan, då de oftast gör egna utredningar som går till polisen. Socialstyrelsen (2022) menar att man måste anmäla till socialtjänsten om de föreligger grund för en orosanmälan. Vidare påpekar Socialstyrelsen (2022) att om barn drabbats av brott ska en polisanmälan upprättas.

Enligt barnpsykologen, socionomen och förskolläraren är det viktigt att man anmäler vid minsta misstanke om att barn far illa. Barnpsykologen menar att när en orosanmälan kommer från förskollärare uppfattas anmälan som riktad mot föräldern, vilket inte är avsikten. Det handlar inte om föräldrarna utan att man är orolig över barnet och därför gör man en orosanmälan. Skolverket (2022) belyser att barn är individer och det kan finnas olika orsaker till att de mår dåligt. Bland en del barn kan man se att de inte mår bra, medan det hos andra barn kan vara svårare att observera då det inte märks utåt. Barn kan uppvisa blandade symptom på hur de mår. Vissa barn pratar inte om sin oro utan drar sig undan. De professioner som på olika sätt arbetar med skolan har en skyldighet att anmäla vid minsta misstanke om att barn far illa (Skolverket, 2022).

10.4 Trygghetsbegreppets betydelse utifrån de utsattas berättelser

Den här studien har även utgått utifrån utsattas uppfattningar och berättelser kring sin utsatthet som barn. I majoriteten av intervjuerna så framkom det att trygghet är det centrala för att barn ska våga berätta om att de är utsatta för någon form av våld. Enligt Måns är det viktigt att det finns tillmötesgående vuxna om man inte är trygg hemma. Att det finns en plats där barnen känner sig trygga för att våga berätta om det som händer hemma är viktigt. Elvira och Tilda berättar att det ska finnas vuxna som ser barnet där de finns och lyssnar på barnet. Johansson (2011) betonar vikten av att skapa en samspelande atmosfär utifrån barns livsvärldar. Joachim uttrycker att trygghet är det viktigaste för att barn ska våga berätta. Barnpsykologen beskriver sin roll som kontaktskapande och förklarar för barnet som blivit inkopplad för samtal vad för roll barnpsykologen har.

11 Slutdiskussion

Frågan om hur barn kommunicerar verbalt eller kroppsligt, när de har varit utsatta för ett brott är otroligt komplex att svara på. Detta har framkommit utifrån de intervjuer som har genomförts genom studiens gång att det inte finns ett tydligt svar på den frågan. Komplexiteten ligger i att de symptom som kan framkomma utifrån att barn är med om våld i hemmet kan likna symptom som kan uppkomma vid exempelvis ADHD. Det som barnpsykolog 2 lyfte upp var att även om ett barn redan besitter en diagnos så kan man ändå inte utesluta, att barnet i fråga inte är utsatt för någon form av våld i hemmet då det ena inte utesluter det andra. Funktionshindrade barn är en extra utsatt grupp för just våld och annan typ av försummelse då det kan finnas kommunikativa svårigheter (Palusci, 2017). Det symptom som ofta kom upp som man ska vara extra uppmärksam på, är beteendeförändringar där barnet blir mer utåtagerande eller inåtvänd än vad som är normalt för det barnet. Till skillnad från det som kom fram i intervjuerna så påstår Sayfan m.fl. (2022) att barn som upplevt våld inte nödvändigtvis visar negativa emotioner som att de är ledsna. Om barnet känner en trygghet till sin förskollärare och om barnet har förmågan att verbalisera sin utsatthet så gör barnet det enligt informanterna som blev intervjuade. Det är dock viktigt att som personal inom förskoleverksamheten att undvika att ställa ledande frågor och ha ett öppet sinne. Cederborg m.fl. (2009) argumenterar för att ställa öppna frågor, då det anses vara det mest effektiva i samtal med barn. Barns perspektiv är något som många gånger tas upp under denna studie utifrån tidigare forskning. Doverborg m.fl. (2019) menar att i samtal med barn behöver man ta hänsyn till barnets utveckling och försöka förstå barnets tankar och då inte barns perspektiv. Cederborg m.fl. (2009) argumenterar också för barns perspektiv genom beskrivningar, som att förhålla sig till barnets förmågor och funktionshinder i samtal med barn. Det som även kommer fram under studiens gång är att personal inom rättsväsendet såsom polis och åklagare som kommer i kontakt med barn som misstänks vara utsatta för brott. Polis och åklagare behöver bibehålla objektivitetsprincipen och därför inte utgå från endast barns perspektiv. Här undersöks det om ett brott har begåtts eller inte och om rättsväsendet behöver se till den bevisning som finns. Utredningen ska ske genom att tjänstemännen ska "agera sakligt och opartiskt" (Strömwall, 2020). Polisen arbetar också utifrån öppna frågor med barnen men inte på samma sätt som förskollärare arbetar med öppna frågor. Socionomer arbetar på ett helt annat sätt i samtal med barn då det sker att det ställs ledande frågor. Socionomen som intervjuades menade att det blir svårt att ställa öppna frågor till barnen som de ska svara på. Att socionomer har en annan frihetsgrad än vad polisen har där de får ställa ledande frågor eftersom inget av det som sker i samtalet ska leda till bevis. Samtalet med barnen i detta

sammanhang blir i stället att ta reda på hur barnen mår och hur de blivit påverkade av händelserna som skett barnet.

På frågan om och när en orosanmälan bör göras är det enligt skollag (2010:800) 13 § en skyldighet för personal som arbetar inom verksamheter, som rör barn att lägga en orosanmälan till socialnämnden när misstanke om att ett barn far illa uppkommer. Informanternas uppfattningar kring orosanmälan var skilda då de som jobbar inom rättsväsendet och inom socialnämnden tyckte att kraven var låga för orosanmälningar. Polisen menade även att förskolor ska göra egna polisanmälningar om det finns tydliga tecken, att barnet har verbaliserat själv om vad som har hänt och att barnet i fråga har tydliga tecken på kroppen som blåmärken som kan användas i bevisföringen. Motiveringen till varför det var viktigt för förskolor att göra egna polisanmälningar handlade om, att det ibland kan ta väldigt lång tid innan socialtjänsten gör polisanmälningar och ibland hade informanten varit med om att det hade tagit upp till ett halvår innan polisanmälningarna hade kommit fram. Detta blir problematiskt när barn är små och långtidsminnet inte är fullt utvecklat i den grad att de inte alltid kan återberätta händelser flera veckor eller månader efter att brottet har inträffat. Förskollärare 1 och Barnskötaren tyckte däremot inte att kraven var låga för att orosanmäla. Något som barnskötaren tog upp var att det inte fanns tillräckligt med kunskap och att de hade fått för lite utbildning kring hur man ska upptäcka tecknen på barnet som ska ligga till grund till en orosanmälan. På den förskolan som hen jobbade fanns en krispärm som de arbetar efter när det finns en oro kring att ett barn far illa. Förskollärare 1 berättade att de har ett intranät de kunde gå in på, där det fanns en punktlista som de kunde gå efter. Tydliga ramar för hur kommunikationen äger rum mellan kollegor och mellan myndigheter är central för att det ska utgå från ”barnets bästa”. Skolverket motiverar för det förgående påståendet på följande sätt:

För att kunna ge det bästa stödet till barn i utsatthet behöver skolor ofta samverka med de aktörer som är viktiga ur barnets perspektiv, till exempel socialtjänsten, polisen, barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och/eller barn- och ungdomshabiliteringen. Det är barnets behov som styr hur stödet utformas och skolan har alltid ett fortsatt ansvar oavsett andra aktörers stödinsatser. Rektor ansvarar för att i tid identifiera och utreda vad en elev behöver för stöd. Det är viktigt med en nära samverkan med vårdnadshavarna och att barnet eller den unge ges förutsättningar att vara delaktig i de åtgärder som planeras (Skolverket, 2022).

Att ha ett gott samarbete är viktigt för att det ska fungera och kunna utgå från barnets bästa. Något som verksamheter kan göra på lokal nivå är att utforma handlingsplaner i hur kommunikationen kolleger emellan äger rum. Ett gott exempel är hur en förskola i Norge utför detta arbete genom den röda boken som nämndes tidigare under resultatredovisningen. De misstankar eller tecken som personalen uppmärksammar antecknas i en röd bok som låses in, vilken personal på förskolan har tillgång till. De informanter som intervjuades som jobbar inom förskoleverksamheten betonade vikten av att ha någon, att samtala med när misstanke om att ett barn kan vara utsatt för brott sker. Samarbete och en hållbar kommunikation kollegor sinsemellan blir viktig för att finna stöttning i svåra frågor om ett barn far illa.

Förskoleverksamheten blir en trygg punkt för barn som varken har en trygg anknytning (Landström & Ernberg, 2020) eller trygga förhållanden i hemmet. Förskollärare och annan personal inom förskoleverksamheten, är en stor del av barnens liv eftersom barnen kan tillbringa så många timmar i förskoleverksamheten under dagarna. Det läggs en stor vikt vid att skapa en trygg miljö, att förskollärare gör detta genom sitt förhållningssätt i att vara lyhörda,

inlyssnande och närvarande vuxna (Johansson, 2011). Trygghets begreppet är något som har framkommit på olika sätt ur intervjuerna med de sex vuxna personerna som var utsatta som barn där trygghet, att bli sedd och lyssnad på är ord som beskrivit hur vuxna i barnets närvaro ska förhålla sig för att barnen ska våga berätta om sin utsatthet. Detta speglar en bild av att vid rätta förutsättningar kommunicerar barnen sin utsatthet.

Det ligger en stor arbetsbörda på personal inom förskoleverksamheten som ska ha koll på undervisning, omsorg, läroplaner och lagar, samtidigt som de ska kunna identifiera sin egen oro för barn som kan vara utsatta för brott. Flertalet av informanterna inom rättsväsendet utgår från objektivitetsprincipen vilket innebär att de utgår från två olika perspektiv i sitt yrkesutövande (Strömwall, 2021). Denna princip utgår alltså inte endast från barnets perspektiv vilket blir problematiskt då det i vår studie träder fram en bild utifrån intervjuer med vuxna personer, som blivit utsatta som barn där trygghet och barns perspektiv är en viktig del för att upptäcka om barnet är utsatt för något som bryter mot barnkonventionen som lag (UNICEF, 2018).

Det behövs vidare forskning om ”objektivitetsprincipen” och om den används av förskollärare och övrig personal inom förskoleverksamheten?

12 Referenslista

- Aas, M., Kauppi, K., Brandt, C L., Tesilj, M., Kaufmann, T. (2017) *Childhood trauma is associated with increased brain responses to emotionally negative as compared with positive faces in patients with psychotic disorders*. Psychological Medicine; Cambridge Vol. 47, Iss. 4, 669-679-. DOI:10.1017/S0033291716002762
- Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.). (2022). *Handbok i kvalitativa metoder*. (Upplaga 3). Stockholm: Liber.
- Brottsförebyggande rådet. (2022). *Barnmisshandel*. Hämtad 2022-12-14 <https://bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/barnmisshandel.html>
- Bjerer, L M., Yehuda, R., Schmejdler, J., Mitropoulou, V., & New A S (2003) *Abuse and Neglect in Childhood: Relationship to Personality Disorder Diagnoses*. CNS Spectrums Vol. 8, Iss. 10: 737-740, 749-754. DOI:10.1017/S1092852900019118
- Bjørndal, C. R. P. (2018). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (Andra upplagan). Stockholm: Liber.
- Cederborg, A., Hellner Gumpert, C. & Larsson Abbad, G. (2009). *Att intervju barn med intellektuella och neuropsykiatriska funktionshinder*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Doverborg, E & Pramling Samuelsson, I. (2012). *Att förstå barns tankar: kommunikationens betydelse*. (4., [rev.] uppl.) Stockholm: Liber.
- Doverborg, E, Pramling, N. & Pramling Samuelsson, I. (2019). *Att undervisa barn i förskolan*. (Andra upplagan). Stockholm: Liber.
- Granhag, P.A., Strömwall, L. A., Ask, K. & Landström, S. (red.) (2021). *Handbok i rättspsykologi*. (Andra upplagan). Stockholm: Liber.
- Johansson, E. (2011). *Möten för lärande: pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*. (2., rev. uppl.) Stockholm: Skolverket. <https://forskola.kvutis.se/wp-content/uploads/2015/07/1-m%C3%B6ten.pdf>
- Larsson, S. (1986). *Kvalitativ analys – exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur.
- Magnusson, M., Ernberg, E., & Landström, S. (2017) "Preschoolers' Disclosures of Child Sexual Abuse: Examining Corroborated Cases from Swedish Courts." Child Abuse & Neglect 70: 199–209. Web.
- Magnusson, M., Ernberg, E., Landström, S., & Akehurst, L. (2020) "Forensic Interviewers' Experiences of Interviewing Children of Different Ages." Psychology, Crime & Law 26 10: 967–89. Web.

Magnusson, M., Ernberg, E., Landström, Joleby, M., Akehurst, L., Korkman, J., & Ask, K. (2021) "The Effects of Drawing on Preschoolers' Statements about Experienced and Non-experienced Events." *Applied Cognitive Psychology* 35 2: 497–507. Web.

Magnusson, M., Joleby, M., Ernberg, E., Akehurst, L., Korkman, J., & Landström, S. (2021) "Preschoolers' True and False Reports: Comparing Effects of the Sequential Interview and NICHD Protocol." *Legal and Criminological Psychology* 26 I: 83–102. Web.

Markström, A. & Münger, A. (2020). *Lyssna, reagera och agera: förskolans, skolans och fritidshemmets möte med barn och elever som upplever våld i nära relationer.* (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur

Pfaltz, M C., Passardi, S., Auschra, B., Fares-Otero, N E., & Schnyder, U. (2019) *Are you angry at me? Negative interpretations of neutral facial expressions are linked to child.* doi: 10.1080/20008198.2019.1682929.

Palusci, V J., (2017). *Epidemiology, disability, child abuse, and neglect.* International Journal of Child Health and Human Development; Hauppauge Vol. 10, Iss. 3, 227-246.

Roslund, H. (2019). *Förskolan: uppdrag och juridik.* (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur.

Sayfan, L., Mitchell, E B., Goodman, G S., Eisen, M L., Qin, J., (2022). [Scopus - Document details - Children's expressed emotions when disclosing maltreatment](#)

SFS 2010:800. Skollagen. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

SFS 2001:453. Socialtjänstlag. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453

SFS 1949:381. Föräldrabalk. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/foraldrabalk-1949381_sfs-1949-381

Skolverket. (2018) *Läroplan för förskolan: Lpfö18.* Stockholm: Skolverket.

Socialstyrelsen. (2022). *Till dig som är skyldig att anmäla oro för barn.* <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-6-7951.pdf>

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed.* https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

UNICEF. (2018). *Barnkonventionen - UNICEF Sverige.* Hämtad 22-12-20 från <https://unicef.se/barnkonventionen>

UNICEF. (2022). *Inget barn ska behöva utsättas för våld.* Hämtad 2022-12-30 från <https://unicef.se/fakta/vald-mot-barn>

Åkerblom, A, Hellman, A. & Pramling, N.(red.). (2020). *Metodologi för studier i, om och med förskolan*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

13 Bilagor

Intervjufrågorna som ställdes till informanterna

Hur kan man förstå att ett barn blivit utsatt för någon form av våld genom dess kommunikation, verbal, tyst kommunikation och kroppsspråket? (0–6 år).

Hur ser man att barnen har blivit våldsutsatt?

Ge exempel på barnets olika sätt att kommunicera?

Ge exempel på vad barnet kommunicerar?

Hur uttrycker barnet (verbalt eller kroppsligt) att det blev utsatt för våld?

Vilka tecken ska man söka efter?

Finns det någon mall som ni arbetar efter för hur barn kommunicerar eller uttrycker sig när de har varit våldsutsatta?

När det är lämpligt att gå vidare?

Vad har ni sett för tecken som ska leda till att ni (förskollärare) ska lägga en orosanmälan?

Mejl:

Hej!

Vi kontaktar dig då vi skulle behöva ta del av din kompetens. Vi undrar om du skulle vara intresserad av en intervju med tre förskollärarstudenter. Vi håller på och skriver ett examensarbete om hur barn kommunicerar när de har varit utsatta för ett brott, med fokus på psykisk och fysisk misshandel. Vi håller på och undersöker hur olika yrkesgrupper identifierar och arbetar kring barns kommunikation. Processen går ut på att vi intervjuar förskollärare, socionomer, poliser, advokater/jurister och åklagare fram till fällande dom.

Vi gör detta arbete för att vi som framtida förskollärare ska tidigt kunna identifiera utsatta barn och därefter kunna ta rätt beslut i hur vi ska gå till väga när misstanke uppstår.

Vi vill gärna ha återkoppling så fort som möjligt då vi gör intervjuerna fortlöpande och har deadlines att förhålla oss till.

Om det är okej för dig så undrar vi om vi skulle kunna få spela in intervjun, detta kommer endast användas när vi transkriberar intervjuerna.

Med vänliga hälsningar

Freja Ståhl, Marie Johansson och Isabelle Olsson.